

Asia: VN/16669/2026

Lausunto luonnoksesta hallituksen esitykseksi eduskunnalle työaikalain ja eräiden muiden lakien muuttamiseksi

Yleiset huomiot

Hovioikeus kiittää mahdollisuudesta lausua esitysluonnoksesta. Esityksen tavoitteita voidaan pitää kannatettavina. Ehdotus toteuttaa rikosoikeuden viimesijaisuuden periaatetta vähentämällä tarvetta turvautua rikosprosessiin tilanteissa, joissa hallinnollinen seuraamus olisi oikeasuhtainen ja riittävä keino velvoitteiden noudattamisen tehostamiseksi sekä edistää viranomaisresurssien tarkoituksenmukaista kohdentamista.

Huomiot ehdotetuista laiminlyöntimaksuista ja niiden määristä

-

Huomiot laiminlyöntimaksun määräämisen arvioinnissa huomioon otettavista seikoista

-

Huomiot perusteista, jolloin laiminlyöntimaksua ei tule määrätä

-

Kaksoisrangaistavuuden kiellon huomioiminen ehdotuksissa

Esityksen mukaan tarkoituksena on hallinnollisen laiminlyöntimaksun lisäksi säilyttää myös nykyinen rikosoikeudellinen rangaistusuhka vakavampien ja useampia rikkomuksia sisältävien tilanteiden varalle. Nyt ehdotettu sääntelyratkaisu poikkeaa tältä osin vuonna 2016 lähetetyistä työntekijöistä annettua lakia uudistettaessa omaksutusta ratkaisusta (HE 39/2016 vp). Tuolloin laiminlyöntimaksun soveltamisalaan kuuluvista teoista luovuttiin rikosoikeudellisista seuraamuksista ja rikosvastuuta koskevat säännökset korvattiin hallinnollisella laiminlyöntimaksulla, mikä muodosti seuraamusjärjestelmästä selkeän kokonaisuuden. Tätä aiemmin omaksuttua ratkaisua voitaisiin pitää myös nyt käsillä olevassa sääntelyssä selkeämpänä erityisesti ne bis in idem -kiellon toteutumisen kannalta.

Esitysluonnos jättää lainsoveltajan näkökulmasta epäselväksi sen, miten hallinnollisen laiminlyöntimaksun ja rikosprosessin välinen suhde on tarkoitus käytännössä järjestää kaksoisrangaistavuuden kiellon (ne bis in idem) näkökulmasta. Perustuslakivaliokunta on vakiintuneesti edellyttänyt, että tilanteissa, joissa samasta teosta voi seurata sekä hallinnollinen että

rikosoikeudellinen seuraamus, sääntelystä ilmenee selkeästi, kumpi menettely estää toisen, missä vaiheessa estovaikutus syntyy tai miten viranomaisten tulee koordinoida menettelyjä.

Esityksessä ehdotetaan, että työsuojeluviranomainen poistaa laiminlyöntimaksun hakemuksesta, jos samasta teosta on vireillä rikosasia tai henkilö myöhemmin tuomitaan rangaistukseen. Sääntely jättää kuitenkin avoimeksi useita rikosprosessin kannalta keskeisiä kysymyksiä. Esimerkiksi jää epäselväksi, miten tieto aiemmin määrätystä laiminlyöntimaksusta välittyy esitutkintaviranomaisille, syyttäjälle tai tuomioistuimelle ja mikä merkitys sillä on rikosprosessin etenemiselle. Esityksessä ei myöskään säädetä hakemuksen määräajasta eikä sen tekemistä koskevista menettelyllisistä edellytyksistä. Näillä seikoilla on merkitystä sekä ne bis in idem -kiellon toteutumisen että rikosprosessin ennakoitavuuden ja sujuvan etenemisen kannalta, minkä vuoksi sääntelyä olisi perusteltua täsmentää jatkovalmistelussa.

Jatkovalmistelussa olisi vielä perusteltua arvioida, olisiko tarkoituksenmukaista poistaa rikosoikeudellisen seuraamusjärjestelmän piiristä kokonaan ne laiminlyönnit, joista voitaisiin määrätä laiminlyöntimaksu. Tällainen ratkaisu selkeyttäisi hallinnollisen seuraamusjärjestelmän ja rikosprosessin välistä suhdetta sekä poistaisi pitkälti ne bis in idem -kiellon soveltamiseen liittyvät tulkinta- ja menettelykysymykset. Ratkaisua puoltaisi myös se, että esityksen mukaan työaika-asiakirjoja koskevista laiminlyönneistä ei käytännössä ole tehty poliisille ilmoituksia pelkästään näiden laiminlyöntien perusteella ja esityksen mukaan. Lisäksi esityksen mukaan ehdotetun laiminlyöntimaksun määrittämisessä voitaisiin ottaa laajasti huomioon muun muassa laiminlyönnin laatu, laajuus, kesto, tahallisuus, toistuvuus ja muut asiaan vaikuttavat olosuhteet, mikä tukee seuraamuksen oikeasuhtaisuutta myös ilman rikosoikeudellista seuraamusjärjestelmää.

Huomiot merenkulkijoita koskeviin lakeihin (vastaavat ehdotukset kuin työaikalaisissa ja vuosilomalaissa)

-

Huomiot vaikutusarvioinneista

Esitysluonnoksessa todetaan, että hallintotuomioistuimiin tulee joitakin kymmeniä valituksia uusien ehdotettujen säännösten johdosta. Hallintotuomioistuimille on osoitettava riittävät resurssit asioiden käsittelyyn. Yhtään asiaa hallintotuomioistuimissa ei ratkaista ilman tuomari- ja kansliatyövoimaa.

Muut mahdolliset huomiot

-

Lausunnon on valmistellut hovioikeuden esittelijä Anu Virkki

Hovioikeuden presidentti Asko Välimaa

Digital PDF Signature / Digitaalinen PDF-allekirjoitus

Asko Välimaa
Presidentti
Helsingin hovioikeus
asko.valimaa@oikeus.fi